

Motion till riksdagen 2010/11:Ub282

av **Christine Jönsson m.fl. (M)**

Värnande av den akademiska friheten

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över hur man kan öka de svenska universitetens och högskolornas självstyre och stärka den akademiska friheten.

Motivering

Det svenska universitetsväsendet har under många år varit alldeles för centralstyrt. Trots att vi i vårt land har en tradition av relativt självständiga universitet som sträcker sig tillbaka många hundra år så har tidigare svenska regeringar ökat detaljregleringarna och beskurit universitetens frihet. Politiskt tillsatta personer, inte forskare, lärare och studentrepresentanter, har dominerat i universitetsstyrelserna, och politiseringen av forskningsanslagen har ständigt ökat.

Trots att en del frihetsreformer initierades i början på 1990-talet så finns det mycket som återstår att göra. De högskolor som ombildades till stiftelser under denna tid och som skulle kunna tjäna som förebild för andra lärosäten är istället ifrågasatta av dem som hellre värnar den politiska kontrollen än forskningens frihet. Ett långsiktigt mål skulle kunna vara att driva att fler universitet och högskolor skulle få möjlighet att helt eller delvis bedriva sin verksamhet i stiftelseform utan politisk detaljstyrning av anslag och forskningsinriktning.

Ett stärkande av den akademiska friheten kan också göra svenska universitet mer attraktiva, inte minst i ett alltmer internationaliserat landskap där stora forskningsprojekt som exempelvis den stora ESS-anläggningen i Lund är i behov av utländska forskare som ofta har varit verksamma i forskningsmiljöer som är betydligt mindre reglerade än den svenska.

Fel! Okänt namn på

En annan viktig reform som kan vara värd att beakta är en förstärkning av professorernas ställning. Införandet av de så kallade befordringsprofessorerna har i viss mån devalverat de gamla professurerna, försämrat deras anställningsskydd och därmed minskat deras möjligheter till oberoende. Detta bör ses över. Sverige behöver forskare som kan agera långsiktigt och självständigt.

Detta är bara några exempel på den viljeinriktning Sverige borde sträva efter för att öka självständigheten för landets universitet och högskolor. Om Sverige skall försvara och förstärka sin ställning som ledande kunskapsnation så räcker det inte bara med större forsknings- och undervisningsresurser utan friheten och mångfalden måste också öka markant.

Stockholm den 25 oktober 2010

Christine Jönsson (M)

Christer Akej (M)

*Ann-Charlotte Hammar Johnsson
(M)*

Jonas Jacobsson (M)

Kajsa Lunderquist (M)

Gunilla Nordgren (M)

Ewa Thalén Finné (M)

Boriana Åberg (M)

Thomas Finnborg (M)

Anders Hansson (M)

Olof Lavesson (M)

Göran Montan (M)

Patrick Reslow (M)

Hans Wallmark (M)